

На 5 март 2013 г. се навършиха [60 години от смъртта на Йосиф Сталин](#). Знаем ли онези важни подробности за съветския ръководител, който успешно налага съветизацията в България чрез своите марионетки в БКП след септември 1944 г.? Един въпрос от по-цялостното влияние и роля на Сталин в световната история, който би предполагал интерес от страна на нас, българите.

Миналата неделя в електронната библиотека на [desebg.com](#) представих една много важна книга за Стопанина на Кремъл –

[„Тайната на сталинските престъпления“](#)

на Лейба (Лев) Фелдбин, познат под псевдонима

Александър Орлов.

Един от най-известните съветски резиденти в разузнавателната мрежа на СССР до Втората световна война. Човек, чиито разкрития от „кухнята“ на специалните тайни служби заслужават специално внимание.

Тази неделя ви представям друга гледна точка – тази на съвременните западни историци в лицето на **Саймън Монтефиоре** и неговата книга **„Сталин: Дворът на червения цар“**,

публикувана през 2003 г. Авторът преподава история в Gonville and Caius College, Кеймбридж. Член е на Кралското литературно общество. Известен с някои от най-добрите биографии на държавни лидери. Творбите му са преведени на над 30 езика. „Сталин: Дворът на червения цар“ печели наградата за „History Book of the year“ през 2004 г. от British Book Awards.

През 2007 г. издателство „Прозорец“ издаде в България. Отличителното е, че тя не

Непознатият Сталин и неговият кръг

Написано от Христо Христов
Неделя, 17 Март 2013 17:39

почива само на вече известни факти и документи. Монтефиоре работи с нови архиви, непубликувани мемоари и прави редица интервюта. Изследването му няма претенция, че е история на вътрешната и външната политика на Сталин, на военните му кампании, на младостта му.

„Това е хроника на дворцовия му живот от обявяването му за „вожда“ през 1929 г. до неговата смърт”, посочва авторът. И още нещо много важно. В тази книга Сталин не е сам, а наобиколен от неговите най- близки другари в различни периоди от живота му – Молотов и Берия, Ежов и Жданов, Мехлис и Миконян, Каганович. По този начин авторът със стил, различен от сухите монотонни исторически повествования, дава един много по-широк хоризонт. Той позволява на читателите да научат повече за висшата съветската политика при Сталин, на неговата неофициална власт и обичаите на върхушката в Кремъл.

„Задачата ми бе да отида по-далеч от традиционните обяснения за Сталин като „загадка”, „откачен”, или „сатанински гений” и за другарите му като за „хора без биографии”, посочва авторът.

Ето какъв може да открием Сталин в книгата: енергичен, славолюбив, мелодраматичен. В мъртвите вълнения на малко известни подробности от живота му се пресичат амбиция, гняв и усещане за нещастие в личния му живот. Способен едновременно да действа премерено и хазартно, той изглежда затворен в студен костюм от желязо, но същевременно е болезнено чувствителен. Избухливият му грузински нрав е толкова неконтролируем, че едва не съсипва кариерата му в началото на 20-те години на миналия век, когато го насочва към съпругата на Ленин Надежда Крупская.

Сталин е буен невротик с неспокоен, кипящ темперамент на превъзбуден актьор. Каганович го описва с думите: „Познавах не по-малко от петима Сталиновци”. „Вождът”, повреден още от своето детство, е самотен и нещастен човек, който съсипва всяка любовна връзка и приятелство в живота си, жертвайки щастието заради политическата целесъобразност и канибалската си параноя.

Той безуспешно се опитва да бъде любящ баща и съпруг, но отравя всяко чувство, вярвайки че решението на всичко човешки проблеми е смъртта и е вманиачен на тема екзекуции. Сталин е атеист, който дължи много на свещениците преди 1917 г. Гледа света през призмата на греха и покаянието, но въпреки това е убеден марксистки

Непознатият Сталин и неговият кръг

Написано от Христо Христов
Неделя, 17 Март 2013 17:39

фанатик от младостта си.

Ще завърша със спомените на осиновения син на Сталин Артjom Сергеев, предадени в книгата от Саймън Монтефиоре. Те се отнасят за един епизод, който е характерен за образа на съветският ръководител, а именно моментите, в които Сталин крещи на своя роден син Василий за това, че злоупотребява с името на баща си.

„Но аз също съм Сталин – казва Василий. – Не, не си – отвърща Сталин. Ти не си Сталин и аз не съм Сталин. Сталин е съветска мощ. Сталин е онова, което е във вестниците и на портретите, не ти, нито дори аз!”

Той е свое собствено творение. Според автора е трудно да се открие по-добър синтез между човек и движение от идеалния брак между Сталин и болшевиизма.

Саймън Монтефиоре, „Сталин: Дворът на червения цар”, изд. „Прозорец”, 2007 г., 638 страници.